

הגנה על מידע פנים - דרישת החוק או צורך עסקי?

בעולם בו המידע הפך להיות זמין ונגיש, הצורך בשמירה על מידע רגיש הופך לקריטי עבור כל חברה. לאור נגישות המידע והקלות היחסית בו ניתן להגיע אליו, הופך ערך הסודיות למאתגר עוד יותר. במציאות בה שניים, שלושה קליקים על מקש העכבר מביאים את המשתמש "הפשוט" למידע הרלוונטי, ועבודה של כמה שעות על ידי בעלי מקצוע כמו האקרים יכולה להביא לפריצה למערכות המידע של האירגון, אין ספק שהמידע הוא הנכס העיקרי של כל חברה.

רו"ח אינה בן יקר
שותפה, קבוצת ניהול הסיכונים

בעבר להיותו של המידע הרגיש קריטי עבור הארגון עצמו, חל איסור לשימוש במידע פנים על פי חוק ניירות ערך, התשכ"ח - 1968 ("חוק ניירות ערך" או "החוק"). על פי החוק העושה אחת מאלה עושה שימוש במידע פנים:

1. העושה עסקה בנייר ערך של חברה - למטת בנייר ערך של חברה-בת או חברה קשורה שלא הנפיקו ניירות ערך לציבור על פי תשקוף או שניירות ערך שלהן אינם נסחרים בבורסה, או העושה עסקה בנייר ערך אחר שנייר ערך של החברה הוא נכס בסיס שלו, והכל כאשר מידע פנים מצוי בידו או בידי החברה.

2. המוסר מידע פנים או חוות דעת על נייר ערך של חברה או על נייר ערך אחר שנייר ערך של חברה הוא נכס בסיס שלו כאשר מידע פנים מצוי בידו, לאדם אשר הוא יודע, או יש יסוד סביר להניח, כי יעשה שימוש במידע הפנים או ינצל את חוות הדעת לצורך עסקה או ימסור אותה לאחר.

"המחוקק מבקש למנוע מסחר בניירות ערך של חברה, על בסיס מידע מהותי אשר אינו ידוע לציבור, וככזה הוא מקנה יתרון בלתי שוויוני למחזיק בו. תכליתו העיקרית של האיסור על שימוש במידע פנים הינה להשוות בין כל השחקנים בשוק ההון ולמנוע יתרון בלתי הוגן במסחר בניירות ערך של חברה ציבורית, למי שיש נגישות למידע פנים."

”שמירה על מידע פנים הינה מטרה עסקית ולא רק דרישת החוק. מכאן כי ככל שישכילו המנהלים להטמיע את הנושא בצורה שוטפת ויומיומית בקרב העובדים, כך גדלים הסיכויים שהנכס האסטרטגי העיקרי של החברה - מידע מהותי על עסקיה - ישמש את מטרות העיקריות והיא צמיחה והתפתחות עסקית.”

מנהל נכס בחברת נדל”ן מודע לכוונות מימוש הנכס היות ונתבקש על ידי מנכ”ל החברה להכין תחזית הכנסות, מיפוי התקשורות עם דיירים ומחירי הנכסים הדומים בסביבה. עובד במחלקת יחסי ציבור של חברת יעוץ גדולה שמכין הודעה לתיחונות על מיזוג קרב עם חברה מתחרה, מודע למידע רגיש זה העשוי להשפיע על מחיר נייר הערך בבורסה הרבה לפני שמידע זה הופך לציבורי.

חוק ייעול אכיפה מטיל אחריות מוחלטת על מנכ”ל חברות ציבוריות באם נעברה עבירה על חוק ניירות ערך המפרט הפרות בכל הקשור לשימוש במידע פנים והפרות אחרות. עוד קובע החוק כי במידה ויוכח כי עשה צעדים סבירים למניעת הפרות, יראו בצעדים אלה כהגנה בבחינת מידת האחריות המוטלת על המנכ”ל בגין העבירה.

בכל הקשור לאיסור שימוש במידע פנים, צעדים אלה הם, כאמור, בעיקר לצורך “חינוך” עובדי הארגון. אחד הצעדים האפקטיביים להטמעת נושא האיסור לשימוש במידע פנים, יהיה ביצוע הדרכות וסדנאות לעובדי הארגון בנושא זה. על מנת להטמיע את הנושא באופן אפקטיבי מומלץ כי הדרכה כזו תכלול:

- רקע על נושא מידע פנים והגדרתו.
- מהות האיסור שנקבע בחוק.
- כיצד לזהות מידע פנים.
- דוגמאות לשימוש אסור במידע פנים.
- סיטואציות בהן עלולה שיחה “תמימה” להפוך להדלפת מידע פנים.
- דילמות לשימוש במידע רגיש של הארגון וכיצד לנהוג בכל מקרה.
- מבדק ידע תקופתי.
- החתמה על הצהרות אי שימוש במידע פנים פעם בשנה.

ככל שהדרכות מסוג זה יהיה רוטיניות ויועברו בצורה אינטראקטיבית (המשתפת את העובד בחווית הלמידה לדוגמה באמצעות ניתוח דילמות, למדוד אינטראקטיביות ועוד), כך תחשב ההטמעה לאפקטיבית יותר. כמו כן, יש לדאוג לשיתוף כל העובדים בהדרכות ולקיים מעקב כי הן מתקיימות על בסיס רוטיני - לפחות פעם בשנה. בנוסף לנושא “החינוך”, יש לתת את הדעת גם לנושא של אבטחת מידע במערכות המידע של הארגון. האם הארגון זיהה את המידע הרגיש והיכן מאוחסן? האם קיימים מנגנונים סבירים להגנה על מידע זה מגורמי פנים גורמי חוץ באמצעים לוגיים?

שמירה על מידע פנים הינה מטרה עסקית ולא רק דרישת החוק. מכאן כי ככל שישכילו המנהלים להטמיע את הנושא בצורה שוטפת ויומיומית בקרב העובדים, כך גדלים הסיכויים שהנכס האסטרטגי העיקרי של החברה - מידע מהותי על עסקיה - ישמש את מטרות העיקריות והיא צמיחה והתפתחות עסקית.

אז מהו בעצם מידע פנים?

החוק מגדיר מידע פנים כ”מידע על התפתחות בחברה, על שינוי במצבה, על התפתחות או שינוי צפויים, או מידע אחר על החברה, אשר אינו ידוע לציבור ואשר אינו נודע לציבור היה בו כדי לגרום שינוי משמעותי במחיר נייר ערך של החברה או במחיר נייר ערך אחר, שנייר ערך של החברה הוא נכס בסיס שלו”. יש לשים לב כי החוק מגדיר “מידע פנים” באופן מרחיב ונתון לפרשנות והפסיקה נושה שימוש בפרשנות מרחיבה לא פעם. חוק ניירות ערך אוסר על ביצוע עסקאות בניירות ערך תוך שימוש במידע פנים ועל מסירת מידע פנים למי שיש יסוד סביר להניח כי יעשה בו שימוש לכיצוע עסקאות כאמור.

המחוקק מבקש למנוע מסחר בניירות ערך של חברה על בסיס מידע מהותי אשר אינו ידוע לציבור, וככזה הוא מקנה יתרון בלתי שוויוני למחזיק בו. תכליתו העיקרית של האיסור על שימוש במידע פנים הינה להשוות בין כל השחקנים בשוק ההון ולמנוע יתרון בלתי הוגן במסחר בניירות ערך של חברה ציבורית של מי שיש לו גנישות למידע פנים.

דוגמאות למידע פנים:

- משא ומתן לקראת עסקה מהותית.
- חתימה על חוזה מהותי (לקוח/ספק).
- זכייה במכרז.
- מידע על מיזוג צפוי של החברה.
- קבלת אישורים, היתרים ורישיונות מהמדינה.
- גילוי סימני גז/נפט בקידוח שבוצע במסגרת חיפוש נפט.
- החלטת חברה לצאת להנפקה ולגיוס הון מהחברה.
- דו”ח כספי של החברה.
- הכנת הצעת רכש מלאה למניות החברה לצורך מחיקתה מהמסחר בבורסה ועוד.

איום השימוש במידע פנים על ידי עובד, מתחרה, או גורם אחר, הפך לסיוט המדיר שינה מעיניהם של מנהלים רבים, אך לאחורונה במיוחד כאשר “חוק ייעול הליכי אכיפה” ברשות ניירות ערך (תיקוני חקיקה), התשע”א – 2011, “חוק ייעול הליכי אכיפה” וההפרות הקבועות בחוספת השביעית לו, הגדירו את הנושא של איסור שימוש במידע פנים כאחת ההפרות החמורות הטעונות סנקציות כבדות באם ימצא כי לא הגנה על נכסיה מפני שימוש אסור במידע פנים. היות ומידע יכול שיהיה מצוי בידי גורמים רבים בארגון והשימוש בו יכול להיעשות על ידי כל אחד מהם במישרין או בעקיפין, אחת המטרות המרכזיות של הארגון הינה “לחנך” את עובדיה לשמירה על המידע הרגיש של החברה. מהם העובדים החשופים למידע פנים? האם רק אנשי פיתוח? אנשי מכירות? אולי רק הנהלה בכירה? מאיזו דרגת עובד יש, למעשה, להתחיל את החינוך לשמירה על מידע פנים?

כשמנתחים את זרימת המידע בחברה, ניתן ללמוד שכמעט כל עובד בכל דרגה חשוף במידה זו או אחרת למידע רגיש, כך לדוגמה, חשופה מזכירתו של המנכ”ל לעסקה הולכת ומתגבשת לרכישת פעילות חדשה באמצעות הקבלת סיכומי ישיבות בהם משתתף המנכ”ל או תוך קביעת פגישות עם גורמים חיצוניים.

לפרטים ומידע נוסף:

רו”ח אירנה בן-יקר, שותפה, קבוצת ניהול הסיכונים
טלפון: 04-8607329 | דוא”ר: ibenyakar@deloitte.co.il